

Gevoelig voor andermans blik

beeld Sjaak Verboom

26 november 2016, 03:00

Gerard ter Horst

Een pastorale conferentie bracht een ommekeer in het leven van Ineke Baron (59): werken met gevangenen werd haar eerste roeping. 'Ik ben heel gevoelig voor hoe iemand kijkt.' Het dwong haar haar eigen angst onder ogen te zien. De vraag of vrouwen voorganger en ouderling mogen zijn, houdt haar bezig. 'Binnen de gevangenis kreeg ik steeds meer ruimte, in de kerk is er een wereld vol beperkingen.'

'Gevangenen kunnen pas echt kiezen, als ze meemaken wat het goede is.' Zo'n opmerking typeert Ineke Baron. Dat is waarom ze naast haar werk als gevangenenpastor weekenden belegt voor (ex-)gedetineerden, zogeheten herstel- of identiteitsweekenden. Het idee is hun daar te laten merken dat ze gezien en gehoord worden.

Stichting Neemias, dat het werk van Baron ondersteunt, huurt hiervoor een huisje. Gevangenen kunnen daar tijdens een verlofweekend of na hun detentie naartoe. 'We hebben een gevarieerd team van liefdevolle, niet veroordelende mensen, met een verschillende achtergrond. Een therapeut, een musicus, jongeren. 'Het is een ontdekking voor hen dat ons leven ook niet over rozen gaat, en wij leren net zo goed van hen.'

Baron ontdekte, vooral toen ze in de jeugdgevangenis in Veenhuizen de wegbezuinigde dominee verving, dat gewone dingen voor veel jongeren niet vanzelfsprekend zijn. In die jeugdgevangenis kreeg ze alle ruimte. 'Ze zeiden daar: doe maar wat goed is, we fluiten je wel terug als iets niet kan. Dus haalde ik jongens van de cel, bij mooi weer gingen we naar de binnenplaats buiten om gewoon te praten of een spel te doen, zoals 'Ik zie, ik zie, wat jij niet ziet'. Sommigen hadden dat nog nooit gedaan en hebben zulke aandacht in hun kindertijd gemist. Hierdoor merkte ik hoe kleurloos het er is, en hoe ernstig hun identiteitsverlies.'

Ineke Baron laat zich kennen als een veelzijdig mens. Ze is 'heel gelukkig' getrouwd met Tjeerd, een timmerman 'met gouden handen en een gouden hart'. Ze is moeder van zeven kinderen, eigenlijk acht: een jonge ex-gevangene uit Roemenië woonde als een pleegzoon tweeënhalve jaar bij hen. Ze is therapeut, schrijver, catecheet, spreker, voorganger en theoloog. Met in de eerste plaats een roeping, of beter gezegd een hart voor gevangenen. Dat blijkt verweven met haar levensverhaal.

boerderij

Ze vertelt erover bij haar thuis, op de bovenverdieping van een boerderij in het buitengebied van Bakkeveen, niet ver van Drachten. Boerderij klinkt luxer dan het is, waarschuwt ze vooraf. Ze leven in twee vertrekken op de bovenverdieping. Vier jaar geleden zijn een dochter en schoonzoon met hun kinderen bij hen in komen wonen. Ze vindt het heerlijk knus, daar boven. De lange wand met boeken, waar ze niet zonder kan. De computer op een tafel in het keukentje, waar ze vaak aan werkt. Met uitzicht op de zon, de hele dag – al wordt het uitzicht deze dag beneveld door een najaarsmist boven de velden waar de zon slechts af en toe doorheen steekt. 'Toen we dit kochten was het hier erg primitief hoor, we hadden een halfjaar alleen koud water.'

Ze wijst op de grote vervallen schuur. 'We hebben inmiddels vergevorderde plannen om daar een nieuwe praktijkruimte neer te zetten. Die gaat in de Luwte heten.' Hun droom is er begeleiding te geven aan mensen die dat nodig hebben. Zo heeft ze haar gedachten en dromen, die ze geregeld deelt op Facebook. Wat springerig misschien, maar altijd open en eerlijk. Want daar houdt ze van. Het is niet moeilijk je hart bij haar uit te storten, aan oordelen doet ze niet. Noem haar emotioneel intelligent, al verkreeg ze die kennis niet zonder reden.

oerdegelijk

'Ik kom uit een oerdegelijk gereformeerd gezin. Alleen organisaties waar een G (van gereformeerd) voor stond, waren goed. Ik was de tiende in een gezin van twaalf kinderen. Mijn vader overleed in 1985, toen ik 27 was en zelf al kinderen had. Ik had een heel goede band met hem en had nog zo graag meer gesprekken met hem gevoerd. Die gesprekken begonnen net te komen. Mijn moeder had een zwaar geweten, dat drukte best

op ons gezin. Direct na het overlijden van mijn vader heeft ze zich officieel aangesloten bij de gemeente van dominee Hoorn.'

Die naam stond in de jaren tachtig voor een kwestie. Hij legde de ware kerk zo strikt uit dat hij buiten de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt werd gezet. 'Hoorns gemeente in Grootegast was een kerkje in de kerk. De stap van mijn moeder zette alles op scherp. Na een moeilijk gesprek met haar heb ik het uitgeschreeuwd tegen God: als U zo bent als zij zegt, wil ik niets meer met U te maken hebben. Maar ik heb gemerkt: ik kan wel weg willen, God laat mij niet los. Zelfs toen ik in 2002 depressief was, vastgelopen in dit alles, heb ik altijd Gods hand gezien. Hij heeft me nooit verlaten.'

Ze vervolgt: 'Ik was een van de jongsten in een groot, druk gezin. Vaak heb ik gedacht: was ik maar niet geboren, wat doe ik hier op deze wereld? Mijn moeder had haar handen vol aan ons gezin. Daarbij was ze van 'zo hoort het, zo moet het'. Ze kon dagenlang iemand negeren als er iets niet ging zoals zij dacht dat het moest. Ik heb veel gehad aan de moeder van mijn vriendin, die was altijd belangstellend en leefde mee. Ik denk weleens dat mijn moeder nog kampte met onverwerkt verdriet over een jongetje dat al overleden was voordat ik werd geboren. Dat dát haar geweten heeft verzaard. Na hem kwamen er drie meisjes, van wie ik de jongste was, en toen weer een jongen. Die kreeg dezelfde naam – nooit zal ik een kind vernoemen naar een overleden broertje of zusje. Bij het ouder worden werd ik eens door mijn moeder bepaald bij de Bijbeltekst dat een vrouw gered wordt door kinderen te baren (uit 1 Timoteüs 2, red.). Dat vind ik schokkend, wie heeft haar die tekst zo uitgelegd?'

'Ik heb altijd iets van medelijden gevoeld met mijn moeder, hoewel ze ook vrolijk kon zijn. Ze zat vast in bepaalde patronen. Zo stapte ze altijd op de drempel omdat er in Sefanja staat: "Ik zal straffen wie over de drempel springen." Haar manier van geloven heeft me erg aan het denken gezet over God en de mens, de kerk en de wereld. Mijn wens was aan de sociale academie te studeren. Het was een grote teleurstelling dat dat niet mocht, hoewel er de gewenste G voor stond. Deze opleiding zou het werk van ambtsdragers overnemen. Er was geen gesprek over mogelijk.'

Het verleden, plus nieuwe spanningen binnen de familie, doen Ineke Baron in 2002 vastlopen. 'Ik voelde me één brok verdriet en de tranen die eindelijk kwamen, leken wel uit mijn tenen te komen. In die tijd zei ik, toen iemand mij vroeg wat ik voor God zou willen doen: ik wil alles wel doen, behalve werken in de gevangenis of de psychiatrie.' Angst voor machotypes, mannen vooral, speelde een rol. Waarom precies, dat is moeilijk te verwoorden. 'Ik ben heel gevoelig voor ogen. Ogen weerspiegelen de ziel, wordt wel gezegd. Werken in een omgeving vol harde of lege blikken, maar ook blikken vol pijn, zag ik niet zitten. Nu begrijp ik dat ik eerst mijn eigen pijn onder ogen moest zien.'

Voor Baron was het bijwonen van een conferentie van de stichting Toerusting Pastorale Zorg levensveranderend. Die baseert zich op het werk van de Amerikaanse Leanne Payne (1932-2015). Payne legt, vanuit het gedachtegoed van C.S. Lewis, nadruk op het ervaren van Gods tegenwoordigheid en de genezende uitwerking ervan op de totale mens. 'Op die conferentie, bedoeld voor psychologen en dominees, daders en slachtoffers, heb ik ontdekt dat ik mag zijn wie ik ben. En ook hoe belangrijk het is naar je eigen schuld en pijn te kijken. Ik leerde dat juist het intuïtieve in mij ook van God komt. En dat intuïtie veel te maken heeft met het ontvangen van de Heilige Geest. Dat geloven niet alleen van ratio afhangt.'

'Dat deed mij begrijpen dat het uitsluiten van vrouwen in het kerkelijk werk verstrekkende gevolgen heeft. Door het regeerambt alleen aan mannen toe te bedelen, lijkt het vooral een zaak van het verstand te worden. Ik merkte ook op dat mannen met een sterke intuïtie het in onze kerkenraden niet volhielden. Alleen wat beredeneerd en op papier gezet kon worden, leek recht van spreken te hebben. Maar geloven is niet iets dat je kunt beredeneren. Het is wat we doen met hart en ziel en verstand.'

'God heeft me geleerd door zijn ogen naar gevangenen te kijken. Het gaat mij er niet om wat iemand gedaan heeft, maar hoe iemand ertoe gekomen is. Een jongen vroeg eens: waarom houd jij van ons? Omdat God van je houdt. God vindt jou de moeite waard! Gods bewogenheid met onze nood maakte dat Jezus naar de aarde is gekomen. Mijn liefde voor hen komt van Hem.'

stalen ogen

Ze beschrijft een gesprek met een gevangene die met 'stalen ogen' naar een training 'maatschappelijke vorming' kwam, en met zachte ogen vertrok. 'God hem had bereikt. Een andere gevangene merkte eens op: "Ineke als jij over Jezus begint, zie ik lichtjes in je ogen." Als ik niet geloofde in Gods grote liefde, zou ik het niet volhouden. Tijdens een college aan het Seminarium in Amsterdam dachten we na over wat het loon zou zijn dat ons beloofd wordt. Ineens zag ik het voor me: dat is vreugde.'

'Als ik in de hemel een van deze gevangenen tegenkom, mijn vreugde zou erg groot zijn. Hoe meer mensen, hoe meer vreugde. Ik zou dansend door de hemel gaan. Ik verbaas mezelf erover dat ik liever een dag in de gevangenis doorbreng dan dat ik bijvoorbeeld een dag schrijf. Maar ik ben ook een beetje gaan begrijpen waarom Jezus de hemel kon verlaten en er van Hem gezegd wordt: het was Hem vreugde.'

Als vrijwilliger mag ze in de gevangenis alleen van haar geloof getuigen als ze erop bevroegd wordt. Daarom wil ze bij de overheid een officiële erkenning aanvragen als voorganger. 'In de kerkzaal van de gevangenis ligt de Bijbel op de lessenaar, het is prachtig daaruit te vertellen.' Voor overheidserkenning heeft ze een kerkelijke aanstelling als predikant nodig, of een preekbevoegdheid. De aanvraag daartoe dient ze binnenkort in bij haar kerkenraad in Haulerwijk. Dat is uniek, want de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt kennen geen vrouwelijke voorgangers, al is het debat erover volop gaande.

Al eerder nam Baron het voortouw: ze preekte in 2014 voor een stage twee keer in de eigen gemeente. 'Na berichten erover in de krant heb ik veel positieve reacties gehad, en misschien maar weinig kritiek, maar dat laatste hakte er wel in. De woorden die gezegd werden, deden me denken aan de vreemde uitspraken uit mijn jeugd. Iemand uit Canada schreef: 'U hebt toch een baarmoeder, daar moet u tevreden mee zijn.' Alsof je als vrouw alleen daar geschikt voor bent. Ook lijkt men niet te weten dat vijftig jaar geleden de verwijzing "dat de man over u zal heersen", uit Genesis 3, al uit het huwelijksformulier is gehaald omdat deze vloek jarenlang als een gebod was gezien. Bij de gaven van de Heilige Geest in Korintiërs 11 staat niet: die gaven zijn alleen voor mannen. Juist deze vreemde reacties hebben me gemotiveerd door te gaan. En zoals een dominee eens zei: "Wij worden ook ter verantwoording geroepen voor wat we niet doen."

Ze preekt inmiddels in protestantse kerken, bij evangelischen en baptisten. Ze gaat ook voor in diensten in de gevangenissen. Soms mag ze in een vrijgemaakte-gereformeerde dienst over haar werk vertellen. 'Kerken vragen of ze me kunnen beroepen. Dat is niet wat ik wil, mijn eerste roeping ligt in de gevangenis. Toch zie ik het als door God bestuurd dat ik zo vaak mag voorgaan, niet alleen in gevangenissen zitten gevangenen.'

geschiedenis van onderdrukking

Het inhoudelijke debat bij de vrijgemaakten volgt ze op de voet. 'Het komt me soms voor alsof vrouwen voor hun redding van mannen afhankelijk zijn. Of dat vrouwen een bedreiging zijn voor de kerk. Maar ik geloof dat Jezus man en vrouw in hun oorspronkelijke positie heeft hersteld, en dat ze beiden de opdracht hebben te getuigen. Ik heb me veel verdiept in de geschiedenis van de onderdrukking van de vrouw. Onvoorstelbaar toch dat Joodse mannen bidden: "Heer, dank U wel dat ik geen heiden ben, of een vrouw." Hoe beledigend ook voor de Schepper. Hij schiep man en vrouw naar zijn beeld, Hij schiep hen om tegenover elkaar te zijn, zoals de Statenvertaling zo mooi beschrijft. De opdracht uit Genesis 2 aan beiden is samen de aarde te bewerken en te bevolken.'

Zacht zegt ze: 'Had ik rechten gestudeerd, ik was de hemel ingeprezen. Iemand zei: onze ouders zouden zich omdraaien in het graf. Maar ze zijn niet in het graf, ze zijn juist verlost. Dat geldt ook voor mijn moeder, van haar dwangmatige gedachten. Want ik had ook een biddende moeder. Daar ben ik haar nog iedere dag dankbaar voor.' ♦

pastor, therapeut, voorganger, schrijver

Ineke Baron-Janssen werd in 1957 geboren in een groot gezin in Ter Aard, bij Assen. Ze is getrouwd met Tjeerd, 'op wie ik verliefd werd toen hij zei: ik heb geen zin om stoer te zijn'. 'Hij gaat altijd mee als ik een lezing heb of ergens mag preken.' Samen kregen ze zeven kinderen (twee jongens en vijf meisjes) en inmiddels vijftien kleinkinderen.

Ineke Baron is vrijwilliger bij Gevangenzorg Nederland en geeft hersteltrainingen in gevangenissen. Van 2012 tot 2014 werkte ze als pastoraal therapeut, grotendeels op vrijwillige basis, in de jeugdgevangenis in Veenhuizen. Rond haar werk in de jeugdgevangenis is stichting Neemias opgericht.

Ze studeerde twee jaar aan de Theologische Universiteit in Kampen en volgde daarna aan het Baptisten Seminarium in Amsterdam de zogeheten Sprekersroute, een verkort studietraject voor mensen die voorgaan in kerkdiensten.

Ze is lid van de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt in Haulerwijk.

vervolg op pagina 6

Copyright © 2016 Nederlands Dagblad, gerealiseerd door [Liones](#)